

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

M. Κανελλοπούλου Μπότη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα νομικά κείμενα παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες μετάφρασης. Πολλές από αυτές οφείλονται στις διαφορές των νομικών θεσμών κάθε χώρας. Στη νομική επιστήμη, οι αόριστες νομικές έννοιες ενός συστήματος δικαίου είναι συχνότατα διαφορετικές από εκείνες ενός άλλου. Το ύφος (ο μακροπρόθεσμος λόγος, η ιδιότυπη σύνταξη, η προσκόλληση στον τύπο) των νομικών κειμένων προσθέτει ένα ακόμη φορτίο στον μεταφραστή.

Το έργο του μεταφραστή πρέπει να περιλαμβάνει, όπου χρειάζεται, τη δημιουργική διόρθωση του πρωτοτύπου του νομικού κειμένου, έτσι ώστε να είναι όσο πιο κατανοητό γίνεται από τον αναγνώστη. Η τυπική - όχι ουσιαστική - πιστότητα στο αρχικό κείμενο θα πρέπει να υποχωρεί σαν αξία, όταν πρόκειται με την υποχώρηση αυτή να επιτευχθεί ένα πιο κατανοητό κείμενο. Η αναπαραγωγή ενός δυσνόητου κειμένου σε ένα ακόμη πιο δυσνόητο - ή έστω το ίδιο δυσνόητο - κείμενο δεν είναι παρά η αποτυχία του μεταφραστή να συμβάλλει, ενώ έχει την ευκαιρία και την υποχρέωση, στην ορθολογική μετάδοση της επιστημονικής γνώσης.

TRANSLATING LEGAL TEXTS

M. Canellopoulou Bottis

SUMMARY

Legal texts are uniquely difficult in their translation. Every country's legal institutions are different; also, legal concepts only 'fit' in the systems they represent. Style - long sentences, peculiar syntax and strict adherence to the forms - adds one more burden on the back of the translator.

Where necessary, the translator has to creatively correct the original legal text to render it as comprehensible as possible for the reader. Formal - not material - faithfulness to the original text has to come second, as a value, if by this preference the text will be easier to understand. To reproduce an obscure text exactly as obscure as it is, or even more, means that the translator failed to contribute, as he could and should, to the rational transmission of scientific knowledge.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Η μετάφραση ενός νομικού κειμένου είναι πρόκληση. Απαιτεί από τον μεταφραστή τρία πράγματα: πρώτον, να έχει γνώσεις του δικαίου της γλώσσας-προέλευσης και της

γλώσσας-στόχου, δεύτερον, να προβεί σε μια έρευνα πρωτοτύπων κειμένων στη γλώσσα-στόχο, κειμένων σχετικών με εκείνο μετάφραση και τρίτον, να επεξεργαστεί ιδιαίτερα το κείμενο μετά την πρώτη μετάφραση. Θα αναφερθώ αναλυτικά και στα τρία αυτά στάδια της μεταφραστικής διαδικασίας.

Το δίκαιο είναι ένα αυτόνομο επιστημονικό αντικείμενο, μια ολόκληρη σχολή και μάλιστα μια σχολή δύσκολη. Η επιστήμη του έχει αναπτυχθεί σε απίστευτο βαθμό, σε εύρος και σε βάθος. Αποτελεί από μόνο του μια από τις πιο σημαντικές επιστήμες και - πολύ περισσότερο - μια επιστήμη που έχει τεράστια ζήτηση, παρά τον υποστηριζόμενο υπερπληθωρισμό των νομικών. Το δίκαιο είναι μια ολόκληρο σύστημα ειδικοτήτων, εφάμιλλων των ειδικοτήτων της ιατρικής, με τη διαφορά ότι συνήθως δε ζητούμε από έναν οφθαλμίατρο να εκτελέσει μια καισαρική, αλλά ζητούμε από ένα δικηγόρο να μας λύσει τα ασφαλιστικά, φορολογικά, ποινικά προβλήματά μας και μετά να μας συμβουλευτεί και για τη μεταβίβαση μίας συναλλαγματικής. Το δίκαιο στηρίζει το σύστημα - τίποτε πια δεν λειτουργεί χωρίς να ακολουθεί κάποιους κανόνες, κανονισμούς, αρχές - κάτι που τελικά, επίσημα ή ανεπίσημα, είναι 'δίκαιο' [1]. Γι' αυτό και τα νομικά κείμενα είναι τόσα πολλά. Μόνο η παραγωγή νομικών κειμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρκεί για να απασχολεί σε μόνιμη βάση πάρα πολλούς μεταφραστές. Η νομική μετάφραση αποτελεί ένα από τα κύρια αντικείμενα της Σχολής μας στην Κέρκυρα.

Επειδή όμως το δίκαιο είναι τόσο δύσκολο, δε γνωρίζω μέχρι ποιο σημείο μπορούμε να απαιτήσουμε από τους μεταφραστές μας να γνωρίζουν το δίκαιο δύο χωρών, ακόμη και εάν η μια είναι η δική τους. Οι φοιτητές αρχίζουν τη νομική μετάφραση συνήθως με πολλούς δισταγμούς και αναστολές, γιατί αισθάνονται ότι ποτέ δεν είναι δυνατό να μάθουν αυτό το πρώτο βήμα - τις βασικές γνώσεις δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή τις βασικές αρχές του συνταγματικού, ποινικού, αστικού, εμπορικού κ.λ.π. δικαίου, την ορολογία του καθενός, τις αόριστες νομικές έννοιες του συστήματός μας του ηπειρωτικού δικαίου και μετά τις βασικές αρχές του αγγλοσαξονικού συστήματος, τους θεσμούς του και τη δική του ορολογία, αλλά και τελικά και τη δική του φιλοσοφία. Δεν είμαστε νομικοί, μας λένε, πώς θα μεταφράσουμε; Και είναι πραγματικά δύσκολο για τον υπεύθυνο του μαθήματος να εμπνεύσει αυτά τα παιδιά και να τα πείσει ότι ναι, θα μεταφράσουν σωστά, αρκεί να εξασκηθούν ώστε τελικά να αποκτήσουν την ιδιαίτερη 'αίσθηση' των νομικών κειμένων.

Οπωσδήποτε, ο μεταφραστής πρέπει να διαβάσει καλά τον κορμό, τουλάχιστο, του ελληνικού και του διεθνούς δικαίου, και το δίκαιο της γλώσσας από την οποία θα μεταφράζει. Οι θεσμοί, προφανώς, θα είναι διαφορετικοί, τα Δικαστήρια θα έχουν άλλες ονομασίες. Το σύστημα στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, αποτελείται από δύο είδη

Δικαστηρίων, τα πολιτειακά (state courts) και τα ομοσπονδιακά (federal courts). Αυτή η διάκριση μπορεί να φαίνεται απλή. Μπορεί να πιστέψει κανείς ότι ένα καλό λεξικό θα λύσει τα μεταφραστικά προβλήματα. Αυτό είναι μια πλάνη. Κανένα λεξικό, όσο ακριβές και λεπτομερές και αν είναι δε μπορεί να βοηθήσει έναν μεταφραστή που δεν έχει ουσιαστικές γνώσεις δικαίου και, επίσης, δεν έχει ερευνήσει πρωτότυπα κείμενα. Αλλά θα επανέλθω στο δεύτερο αυτό βήμα. Ο μεταφραστής που θα στηριχθεί στο λεξικό δεν θα μπορεί να διακρίνει ποια από τις προτεινόμενες λέξεις πρέπει να χρησιμοποιηθεί στη μετάφρασή του. Θα έχουν όλες το ίδιο νόημα γι'αυτόν.

Θα σας δώσω ένα παράδειγμα από την τάξη. Το ελληνικό κείμενό μας είχε τη λέξη 'εθιμικό δίκαιο'. Μιλούσε για την ισχύ του εθιμικού δικαίου στην Ελλάδα. Σε κάποιες μεταφράσεις αυτό αποδόθηκε ως 'common law' γι'αυτό, γιατί αυτή την απόδοση είχε το λεξικό πρώτη. Αλλά 'common law' δε σημαίνει εθιμικό δίκαιο, παρά μόνο εάν αναφέρεται στο αγγλοσαξονικό εθιμικό δίκαιο σε αντιπαράθεση με τους αγγλοσαξονικούς γραπτούς νόμους (statutes). Το common law έχει άλλωστε πολλές έννοιες, ανάλογα με την έννοια προς την οποία αντιπαράκειται (π.χ. common law - statutory law, common law - civil law, κ.λ.π.) [2]. Το λάθος ήταν πολύ σοβαρό, γιατί εμφανιζόταν να ισχύει στην Ελλάδα το αγγλοσαξονικό σύστημα δικαίου. Η απροβλημάτιστη χρήση του λεξικού, έτσι, επιφυλάσσει μεγάλους κινδύνους. Η μόνη σωστή μετάφραση του ελληνικού 'εθιμικού δικαίου' είναι 'customary law'.

Το δεύτερο βήμα, αυτό της έρευνας σε πρωτότυπα κείμενα της γλώσσας-στόχου, μπορεί να φαίνεται εξεζητημένο. Αφού απορρίψαμε την απλή χρήση του λεξικού και εμμείναμε στην γνώση του δικαίου και των δύο χωρών, γιατί αυτό δε φτάνει και χρειάζεται και επιπλέον έρευνα σε πρωτότυπα κείμενα; Η απάντηση είναι ότι μόνο τα πρωτότυπα κείμενα αποτελούν το ζωντανό δίκαιο. Μόνο αυτά μιλούν τη γλώσσα του δικαίου όπως πραγματικά ομιλείται στη γλώσσα-στόχο. Η δική τους φωνή είναι το δίκαιο. Οι λέξεις που εκεί προτιμώνται για να αποδώσουν κάποιες έννοιες είναι οι λέξεις που θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ο μεταφραστής για να αποδώσει αυτές τις έννοιες.

Θα δώσω ένα παράδειγμα με την λέξη 'offense'. Η μετάφραση της λέξης στα ελληνικά είναι συνήθως 'προσβολή'. Στα κείμενα του αγγλοσαξονικού ποινικού δικαίου 'offense' σημαίνει 'έγκλημα'. Τα λεξικά αποδίδουν την έννοια σαν προσβολή, εξύβριση, παράβαση, αδίκημα, πταίσμα, αλλά όχι σαν έγκλημα. Μια μικρή έρευνα, όμως, στα πρωτότυπα κείμενα αγγλοσαξονικού ποινικού δικαίου δείχνει ότι οι αγγλοσάξονες νομικοί χρησιμοποιούν τη λέξη για να αποδώσουν την έννοια του εγκλήματος, εναλλακτικά με τη λέξη 'crime'. Έτσι, μια μετάφραση από τα ελληνικά προς τα αγγλικά που χρησιμοποιεί τη λέξη 'offense' εναλλακτικά με τη λέξη 'crime' θα πλησιάζει πολύ σε πρωτότυπο κείμενο και όχι μετάφρασμα, όπερ και το ζητούμενο στις μεταφράσεις μας.

Αλλά βέβαια μια τέτοια επιλογή προϋποθέτει ότι ο μεταφραστής έχει διαβάσει πολλά πρωτότυπα κείμενα και έχει εξοικειωθεί με τη χρήση τέτοιων λέξεων. Θα πρέπει δηλαδή, προτού καταπιαστεί για παράδειγμα με τη μετάφραση μιας διαθήκης να διαβάσει κάποιες διαθήκες της γλώσσας-στόχου. Και δεν είναι υπερβολική αυτή η απαίτηση από έναν επαγγελματία μεταφραστή. Στη Σχολή της Κέρκυρας ζητούμε και από τους φοιτητές ακόμη να ερευνούν και νομικά βιβλία αλλά και στο διαδίκτυο για να βρίσκουν και να διαβάζουν πρωτότυπα κείμενα.

Αυτό όμως που έχει αληθινή σημασία για τη μετάφραση ειδικά των νομικών κειμένων δεν είναι τελικά η γνώση των δικαίων και η επιλογή της ορθής ορολογίας. Αν και βέβαια τόνισα ήδη πόσο σοβαρές είναι αυτές οι προϋποθέσεις. Η επιτυχής μετάφραση του νομικού κειμένου θα πρέπει να αντιμετωπίζει το γνωστό πρόβλημα των νομικών κειμένων: τον 'στρυφνό' τρόπο που είναι συνήθως γραμμένα [3]. Τα νομικά κείμενα φημίζονται για το πόσο ακατανόητα είναι ακόμη για το μέσο πολίτη. Μια πρόταση μπορεί σε ένα συμβόλαιο να καταλαμβάνει μιάμιση σελίδα - στις κοινές μεταβιβάσεις ακινήτων, το ρήμα της κύριας πρότασης 'πωλεί' (ο πωλητής) δεν ανευρίσκεται παρά κάπου μια σελίδα μετά την περιγραφή του ακινήτου, χωρίς τελείες, χωρίς παραγράφους. Ο 'ως άνω αναφερόμενος' παραμένει συνεχώς και αδιαλείπτως 'ως άνω αναφερόμενος' - και σε αυτό, το αγγλοσαξονικό δίκαιο δεν είναι καθόλου καλύτερο. Απλά, ο ως άνω αναφερόμενος γίνεται 'aforesaid' ή έστω 'said' [4].

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για την ιδιαιτερότητα γραφής των νομικών κειμένων, ιστορικοί, οικονομικοί, θεσμικοί, ψυχολογικοί και άλλοι [5]. Πώς θα χρεώσει ένας δικηγόρος πολύ ακριβά για ένα συμφωνητικό, όταν αυτό είναι δύο απλές και κατανοητές σε όλους σελίδες; Στη μετάφραση, η σημασία του να ξέρεις γιατί το κείμενο είναι γραμμένο τόσο άσχημα είναι θεωρητική, γιατί το αληθινό πρόβλημα είναι πως θα καταλήξεις σε ένα κατανοητό κείμενο. Η θεωρητική αυτή, όμως, γνώση των αιτιών παρέχει το ηθικό δικαίωμα στο μεταφραστή να επέμβει διορθωτικά και δημιουργικά στο κείμενο. Αφαιρεί από τις αιτίες τον οποιοδήποτε 'νομιμοποιητικό' τους ρόλο [6].

Οι φοιτητές, αλλά και αρκετοί μεταφραστές, συνήθως φοβούνται τις επεμβάσεις. Αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια όταν τους καθοδηγεί και τους ελέγχει το κείμενο, αντί να το ελέγχουν και να το δαμάζουν αυτοί. Δεν αμφισβητώ την ειλικρίνειά τους - αν και είναι βολική - όταν ισχυρίζονται ότι έχουν ηθική υποχρέωση προς το συγγραφέα να μεταφράσουν 'πιστά' και όχι να υπεισέλθουν στη θέση του. Νομίζω όμως ότι αυτή η ηθική υποχρέωση δεν υπάρχει. Ή τουλάχιστον υποχωρεί σαν αξία όταν συγκρούεται με την αξία της ευκρίνειας, της αρτιότητας και του κατανοητού της μετάφρασης [7]. Προκρίνω δηλαδή τον αναγνώστη από το συγγραφέα και ο μεταφραστής είναι ο μόνος μεσολαβητής ανάμεσα στους δύο. Να διευκρινίσω και το εξής: αν το κείμενο είναι

καθαρά λογοτεχνικό, τότε ο μεταφραστής δεν έχει τα παραπάνω δικαιώματα (και υποχρεώσεις) της δημιουργικής διόρθωσης του κειμένου. Γιατί το λογοτεχνικό κείμενο δε σκοπεύει στη μετάδοση πληροφοριών και εννοιών, αλλά στη διέγερση συναισθημάτων κατά τους εκφραστικούς τρόπους γραφής που είναι ίδιο του συγγραφέα. Αν παρέμβεις εκεί, μπορεί να καταστρέψεις το κείμενο, ή μπορεί να βλάψεις ηθικά το συγγραφέα. Αντίθετα, τα νομικά κείμενα πρέπει γενικά να διορθωθούν [8]. Είναι συνήθως γραμμένα πολύ άσχημα. Ο μεταφραστής πρέπει λοιπόν να επέμβει.

Τι σημαίνει επέμβαση διορθωτική; Μια πρόταση μπορεί να είναι πολύ μακριά, οπότε ο μεταφραστής θα πρέπει να βρει ένα σημείο να την χωρίσει σε περισσότερες. Αυτή είναι μια απλή μορφή διόρθωσης. Μια παθητική φωνή, μόνιμο χαρακτηριστικό νομικών κειμένων, θα πρέπει, αν είναι γνωστό το υποκείμενο της ενέργειας να μετατραπεί σε ενεργητική. Έτσι, η φράση 'υποστηρίζεται από τον ενάγοντα' μπορεί να διορθωθεί από το μεταφραστή σε 'the plaintiff supports.....'. Πολλά ουσιαστικά είναι καλύτερα να μεταφραστούν ως ρήματα: Η πρόταση 'Προβήκαμε σε μια ανάλυση του μεγέθους της εταιρείας' μπορεί να αποδοθεί 'we analyzed the size of the company'. Έτσι η ενέργεια εκφράζεται με ρήμα και όχι με ουσιαστικό. Το αρνητικό επίσης μπορεί να διορθωθεί με θετικό: 'Η πλειονότητα των συμβάσεων δεν περιέχει καμία διάταξη που να προβλέπει την επιστροφή χρημάτων' - στη μετάφραση: 'Few contracts provide for money refund'. 'Η μπορεί να εξαλείψουμε λέξεις που περισσεύουν: 'κατά την πορεία της τηλεφωνικής μας συνδιάλεξης, συμφωνήσαμε..', απόδοση: 'during our phone conversation, we agreed.....'.

Χαρακτηρίζω τις επεμβάσεις αυτές διορθωτικές, ενώ το 'τέλειο' στη μετάφραση είναι να είναι τελικά δημιουργική. Και η οποιαδήποτε διόρθωση, βέβαια, ενέχει ένα στοιχείο δημιουργικότητας, αποτελεί δημιουργία. Υπάρχει όμως σαφής διαφορά μεταξύ της απλής διόρθωσης στη μετάφραση ενός κειμένου και της δημιουργικής ανάπλασής του. Ομολογώ ότι η δημιουργική μετάφραση απαιτεί πολλά από το μεταφραστή. Θα πρέπει, για παράδειγμα, να διαγνώσει πότε θα πρέπει να αλλάξει την ίδια τη σειρά των προτάσεων ενός κειμένου, ώστε οι αρχικές να περιέχουν την αιτία και η τελευταία το αποτέλεσμα, αν ο συγγραφέας δεν το πρόσεξε αυτό. Ή να φέρει τα υποκείμενα της ενέργειας στην αρχή πριν από τα ρήματα. Επίσης, να προσθέτει κάποιες φράσεις, ώστε να τονίζει και να παρουσιάσει καλύτερα το κείμενο.

Αλλά καλύτερα να αναφέρω ένα συγκεκριμένο παράδειγμα δημιουργικής μετάφρασης. Το πρωτότυπο, που αναφέρεται στην ευθανασία, έχει ως εξής:

'...η λύση αυτή (εννοεί την άρση της ευθύνης του ιατρού που προέβη σε ευθανασία του ασθενούς του λόγω κατάστασης ανάγκης) προϋποθέτει ότι κατά τη στάθμιση μεταξύ διατήρησης της ζωής και ανακουφίσεως από τους πόνους, το βάρος της αξιολογήσεως

εναποτίθεται με έμφαση στη δεύτερη, ένα συμπέρασμα πολύ δύσκολο να εξαχθεί λόγω ακριβώς του απολύτου χαρακτήρα της προστασίας της ζωής από το δίκαιο που δε διακρίνει μεταξύ νοσηρής και ακμάζουσας ζωής...’ [9]

Η πρόταση αυτή αποτελεί μέρος, μάλιστα, άλλης, πιο μεγάλης πρότασης, οπότε η ‘πρώτη δουλειά’ ήταν να χωρισθεί σε μικρότερες. Αλλά και εκτός αυτού, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα άμεσης κατανόησης του κειμένου, γιατί η ενέργεια της πρότασης έχει εγκλωβιστεί σε ουσιαστικό (‘στάθμιση’, ‘βάρος αξιολόγησης’) και η χρήση της παθητικής φωνής (‘να εξαχθεί’) δυσχεραίνει την κατάσταση. Η δημιουργική μετάφραση θα λύσει αυτά τα προβλήματα, θα εισάγει ένα υποκείμενο και θα αλλάξει τη σειρά των φράσεων της δεύτερης πρότασης που προκύπτει, ώστε να προηγείται η αιτία του αποτελέσματος:

This solution presupposes that, when we balance the preservation of life and the alleviation of pain, we emphatically prefer the second. But the interest in life is absolute; the law does not distinguish between sick and healthy life; so this conclusion is unwarranted.

Και βέβαια, υπάρχουν και άλλες δημιουργικές λύσεις:

This solution presupposes that, in balance, we most certainly prefer alleviating pain to preserving life.

Νομίζω ότι οι παραπάνω επεμβάσεις στο πρωτότυπο ωφελούν πολύ το μετάφρασμα και δεν εγκυμονούν κανενός είδους κινδύνους [10]. Το ζητούμενο στη μετάφραση νομικών κειμένων είναι ένα κείμενο ορθό, από την άποψη της ορολογίας και τόσο κατανοητό ώστε να μη χρειάζεται ο αναγνώστης να το διαβάσει δεύτερη φορά για να το καταλάβει. Ελάχιστα πρωτότυπα νομικά κείμενα πληρούν αυτή τη δεύτερη προϋπόθεση. Είναι καθήκον, όμως, του μεταφραστή, να θέτει αυτό το στόχο και να προσπαθεί να τον επιτύχει. Κάποιο ταλέντο στη χρήση της γλώσσας ομολογώ ότι χρειάζεται για να προκύψει ένα ‘γοητευτικό’ μετάφρασμα. Αλλά πιστεύω ότι, αν έχει ο μεταφραστής πάντοτε στο μυαλό του σαν στόχο να δώσει ένα κατανοητό κείμενο, τότε δεν μπορεί παρά να επιτύχει [11]. Τότε μόνο θα έχουμε και εμείς, ως διδάσκοντες, επιτύχει να συμβάλλουμε μαζί του στην ορθολογική μετάδοση της επιστημονικής γνώσης [12].

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

[1] Βλ. Friedman L., Total Justice, 1985, Russel Foundation, σ. 223.

[2] Το ‘κοινό δίκαιο’ (common law) έχει διάφορες έννοιες ανάλογα με το δίκαιο προς το οποίο αντιπαρατίθεται, π.χ. common law - statutory law, εθιμικό δίκαιο σε αντιπρόθεση προς τους τυπικούς νόμους, common law - ecclesiastical law, δίκαιο που παράγεται αποκλειστικά από όλα τα δικαστήρια εκτός από τα εκκλησιαστικά και εκκλησιαστικό δίκαιο, common law - local customs, όλο το δίκαιο εκτός από τα τοπικά έθιμα, κ.λ.π., βλ. Black’s Law Dictionary στο οικείο λήμμα.

[3] Βλ. Κουτσιβίτη Β., Θεωρία της μετάφρασης, 1994, Ειδικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, σ. 318, βλ. ειδικά το κεφάλαιο για τη μετάφραση νομικών κειμένων, σ. 190.

[4] Η χειρότερη νομική πρόταση του έτους 1998, όπως τη διάλεξε ένας δημοσιογράφος και την έστειλε στους συγγραφείς Goldstein T., Lieberman J., 'A Lawyer's Guide to Writing Well', 1989, University of California Press, σ. 278, σ. 13 :

'That on November 10, 1981, at 1.00pm while plaintiff was a business invitee and customer, present at that certain real property, a Ralph's Market, located at 1725 Sunset Blv. LA CA and that at said time and place, the defendants, and each of them, carelessly and negligently owned and operated and maintained and controlled the said real property and particularly a shopping cart thereof and the said cart was at the said time and place in a dangerous condition because there was no 'seat flap' in the 'upper basket' and a can fell through breaking plaintiff's foot and it was unsafe for use by persons, including plaintiff and directly because of such condition and the negligently and carelessly maintained condition thereof the plaintiff was caused to and did sustain injuries and was proximately injured thereby as hereinafter set forth'.

Αλλά θα παραθέσουμε και μια αντίστοιχη ελληνική : 'ακριβές αντιπεφωνημένο αντίγραφο εκ του εις χείρας μου πρωτοτύπου πρώτου απογράφου εκτελεστού της υπ.αρ.διαταγής πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κερκύρας..το οποίο επικυρώ και το οποίο αρμόδιος δικαστικός επιμελητής επιδότω νομίμως προς τους...προς γνώσιν τους και για τις νόμιμες συνέπειες επιτασσομένην αυτή άμα όπως καταβάλλει εις ημάς την επιτάσσοσαν Τράπεζαν δι επιδικασθέν κεφάλαιον δρχ....νομιμοτόκως από της...και μέχρι της.....και μέχρις εξοφλήσεως μετά προσαυξήσεως των ονωτέρω τόκων δια των επ'αυτώ αναλογούντα ποσά κατά Νόμο ειδικούς φόρους δι 'έκδοσιν παρόντος αντιγράφου, σύνταξιν παρούσης επιταγής και επίδοσιν ταύτης δρχ.....νομιμοτόκως μέχρις εξοφλήσεως άλλως εξαναγκασθήσεται η επιτασσομένη εις πληρωμήν δι'αναγκαστικής εκτελέσεως του παρόντος ότε προστεθήσονται και 5.000δρχ δια την παραγγελίαν προς εκτέλεσιν.....' (από κείμενο που επιδόθηκε στην γράφουσα προσωπικά). Νομίζω μάλιστα ότι η 'ελληνική' (μάλλον αρχαία ελληνική) πρόταση κερδίζει την αγγλική στην 'στρυφνότητα'.

[5] Για τις αιτίες της 'κακής' νομικής γραφής βλ. Goldstein T., Lieberman J., 'A Lawyer's Guide to Writing Well', 1989, University of California Press, σ. 278, σ. 18 επ.

[6] '...Οι ιδιαιτερότητες της νομικής γλώσσας προκαλούν ερωτήματα της αιτίας και της σκοπιμότητάς τους....η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί στο συνδυασμό εξωγενών παραγόντων (πρόσδοση κύρους και επιστημονικότητας) και ενδογενών αναγκών, ιδίως εννοιολογικών και υφολογικών....Οι διαπιστώσεις αυτές δεν πρέπει προφανώς να αναστέλλουν τις προσπάθειες απλοποίησης και εκσυγχρονισμού του νομικού λόγου..', Κουτσιβίτης, ό.π., σ. 224-225.

[7] '...Έχω συχνά ορίσει τους δύο σκοπούς της μετάφρασης, την ακρίβεια και την οικονομία.', Newmark P., About Translation, Multilingual Matters Ltd., 1991, σ. 184, σ. 43.

- [8] Βλ. Newmark., ό.π., σ. 46, όπου αναφέρει τα ελαττώματα του πρωτοτύπου που υποχρεώνουν το μεταφραστή να επέμβει (τυπογραφικά λάθη, επιστημονικά λάθη ή λάθη ως προς πραγματικά γεγονότα, κακή συγγραφή - κυρίως για κείμενα που στοχεύουν στην πληροφόρηση, όπως τα νομικά και δηλώσεις που παραβιάζουν αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα.
- [9] Χαραλαμπίκη Α., 'Ιατρική Ευθύνη και Δεοντολογία', Σάκκουλα, 1993, σ. 46, σ. 30-31.
- [10] Για τον τρόπο με τον οποίο μια λογοτεχνική μετάφραση μπορεί να 'χρησιμοποιήσει' το πρωτότυπο λογοτεχνικό κείμενο για ανήθικους σκοπούς, όπως η προβολή συγκεκριμένης ιδεολογίας βλ..
- [11] '...Μόνο στην ποίηση - ίσως - γεννιέται και δεν γίνεται ο μεταφραστής...', Newmark., ό.π., σ. 49.
- [12] Για τα χαρακτηριστικά κάθε σοβαρής θεωρίας της μετάφρασης βλ. Bell R., Translation and Translating, theory and practice, Logman, 1991, σ. 298, σ. 5.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bell R., Translation and Translating, theory and practice, Logman, 1991, σ. 298.
2. Friedman L., Total Justice, Russel Foundation, 1985, σ. 223
3. Goldstein T., Lieberman J., 'A Lawyer's Guide to Writing Well', University of California Press, 1989, σ. 278.
4. Lefevre A., Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame, Routledge London New York, 1992, σ. 176.
5. Newmark P., About Translation, Multilingual Matters Ltd., 1991, σ. 184.
6. Κουτσιβίτη Β., Θεωρία της μετάφρασης, Ειδικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, 1994, σ. 318.
7. Χαραλαμπίκη Α., 'Ιατρική Ευθύνη και Δεοντολογία', Α. Σάκκουλας, 1993.

Μαρία Κανελλοπούλου - Μπάτη

διδάσκουσα, Τμήμα Ξένων Γλωσσών,

Μετάφρασης και Διερμηνείας Ιονίου Πανεπιστημίου

Βράιλα 8, Κέρκυρα 49100